

С.В. Юшко, канд. екон. наук, доц. (ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків)
Х.А. Ібрахімов, здобувач вищої освіти (ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків)

ПРОЗОРИ БЮДЖЕТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ДОСВІД УКРАЇНИ

У контексті сучасних глобалізаційних процесів забезпечення прозорості бюджетного процесу набуває стратегічного значення для ефективного функціонування системи публічних фінансів. Прозорість і підзвітність у сфері формування та використання бюджетних ресурсів виступають фундаментальними чинниками підвищення результативності державного управління, зміцнення інституційної довіри громадян до органів влади, а також формування позитивного інвестиційного іміджу держави на міжнародній арені. Досвід зарубіжних країн свідчить, що впровадження дієвих інструментів відкритого бюджетування сприяє мінімізації корупційних ризиків, оптимізації використання державних коштів і підвищенню прозорості фінансової політики.

Суттєвим проривом у забезпеченні дотримання принципу публічності та прозорості бюджетної системи в Україні став запуск у 2018 р. офіційного державного веб-порталу Open budget [1]. Завдяки цьому відтепер для дослідників відкрита та у потрібному форматі може бути отримана інформація про планові та фактичні показники виконання кожного з бюджетів, що формуються в Україні, починаючи зі звітних періодів 2018 р., причому як загалом по відповідному бюджету, так і за фондами бюджету: загальним та спеціальним. Показники бюджету можуть бути надані у річному вимірі, а також з поквартальною та помісячною розбивкою. Доступними є дані про а) доходи; б) видатки; в) кредитування; г) фінансування бюджетів. Можливим є отримання як узагальнених показників, наприклад, загальної величини доходів відповідного бюджету, так і з потрібним рівнем деталізації інформації. Так, доходи бюджету можуть бути отримані у розрізі за п'ятьма групами доходів. За потреби доходи можуть бути представлені не лише за групами доходів, а й за їх підгрупами (вищий рівень деталізації). За найвищого рівня деталізації інформації звіт міститиме інформацію про доходи у розрізі їх груп, підгруп та окремих складових відповідно до бюджетної класифікації доходів бюджету.

Показники видатків можуть бути отримані у формі згрупування їх за трьома видами бюджетної класифікації: функціональної, економічної та програмної. Рівень деталізації інформації задається аналітиком. Зокрема, може бути запитана інформація про загальну суму видатків, про загальну суму видатків з їх розподілом за загальним та спеціальним фондами, про видатки за їх групами (наприклад, поточні та капітальні при запиті про економічний склад видатків) тощо.

Показники кредитування бюджетів можуть бути отримані у формі згрупування їх за трьома видами бюджетної класифікації: функціональної, програмної, а також класифікації кредитування. Рівень деталізації інформації визначається потребами аналітика.

Показники фінансування бюджетів можуть бути отримані у формі згрупування за типом боргового зобов'язання з необхідним ступенем деталізації інформації.

Відзначимо, що не зважаючи на широкі можливості, які надає веб-портал Open budget, недоступною для дослідників лишається, зокрема, інформація щодо: видатків та операцій кредитування, згрупованих за відомчою класифікацією (у розрізі розпорядників бюджетних коштів); показників фінансування бюджету за типом кредитора; стану активів бюджету (зокрема, цінних паперів, розміщених радами коштів на депозитах, наданих кредитів позичальникам місцевих бюджетів тощо) та зобов'язань бюджету (зокрема, стану місцевого боргу); наданих місцевих гарантій; відносних показників бюджету (принаймні, з розрахунку на душу населення) [2].

Необхідно також наголосити на тому, що до бюджетної класифікації [3], яка є основою формування інформації про бюджетні показники, Міністерством фінансів України періодично вносяться зміни. Зокрема, впроваджуються нові позиції (в частині складових доходів, видатків тощо). Непоодинокі випадки, коли таким новим позиціям присвоюються коди, які раніше використовувалися для ідентифікації інших складових. Наведемо приклад. Станом на 01.01.2018 код 41032400 був закріплений за складовою доходів «Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів». З лютого 2018 р. даний код виключено з бюджетної класифікації, а з січня 2019 р. цей же код закріплюють за іншою складовою: «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів транскордонного співробітництва». Розшифрування кодів на порталі не враховує даного факту: їх найменування подаються відповідно до останньої редакції бюджетної класифікації, по суті вводячи у відповідних ситуаціях користувачів інформації в оману.

Підсумовуючи, відзначимо, що веб-портал Open budget суттєвою мірою посилив прозорість бюджетного процесу в Україні. В майбутньому варто розширити функціонал даної платформи, забезпечивши подання ширшого переліку інформації про бюджетні показники, зокрема в частині активів бюджету, наданих місцевих гарантій тощо. Особливої уваги вимагає вирішення питання із коректним відображенням показників в умовах змін, що вносяться до бюджетної класифікації.

Інформаційні джерела

1. Державний веб-портал бюджету для громадян Open budget. – URL : <https://openbudget.gov.ua/>
2. Юшко С.В. Прозорі бюджети як передумова ефективного контролю за публічними фінансами в умовах децентралізаційних процесів в Україні. Фінанси України. 2024. № 4. С. 25 – 39. URL: <https://finukr.com.ua/index.php/journal/article/view/26>
3. Про бюджетну класифікацію: Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11/ed20190101#Text>